

MJERILA TRANSPARENTNOSTI I ODGOVORNOSTI

Jačanje Romskih organizacija civilnog društva kao
nazavisnog i transparentnog mehanizma praćenja

MJERILA TRANSPARENTNOSTI I ODGOVORNOSTI

**Potreba za transparentnošću u unutrašnjem funkcionisanju organizacija nije posebno utemeljena u međunarodnim i regionalnim sporazumima zbog prava udruženja da budu slobodni od miješanja države u njihove unutrašnje poslove. Međutim, otvorenost i transparentnost su temelji za uspostavljanje odgovornosti i povjerenja javnosti.
(OSCE/ODIHR, 2015¹).**

Mjerila transparentnosti popraćeni su materijalima za obuku koji podržavaju organizacije za provođenje mjerila u njihovoj strukturi i svakodnevnom radu. Možete naručiti verziju igre "Društvena igra TRANSPARENTNOST " iz sekretarijata mreže ERGO i pristupiti online alatu za obuku na www.ergonetwork.org/transparency

¹ OEBS-ova Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava, Evropska komisija za demokratizaciju kroz pravo (Venecijanska komisija), Zajedničke smjernice o slobodi udruživanja, 2015., str.6.

UVOD

ERGO mreža zajedno sa svojim organizacijama članicama: Slovo21 – Češka Republika; Roma Advocacy and Research Centre – Slovačka; Autonomia Foundation – Mađarska; Roma Active Albanija; OTAHARIN – Bosna i Hercegovina; RROMA – Makedonija; Mladi Romi – Crn Gora i Zero Discrimination – Turska zajednički su razvili mjerila transparentnosti i odgovornosti za lokalne organizacije **s ciljem jačanja organizacija civilnog društva**. Korištenjem mjerila ostvaruje se veći stepen legitimiteta, bolje mogućnosti za prikupljanje sredstava i više povjerenja, kako od strane lokalnih samouprava tako i institucija. Imajući u vidu da su transparentnost i odgovornost važni preduslovi za efikasnost civilnog društva koje će kao takve ozbiljno shvatiti i institucionalni i drugi partneri.

Nadalje, članovi ERGO mreže su se usaglasili da svoje napore udruže i ulože svoje stručno znanje kako bi unaprijedili **kapacitete Romskih i pro-Romskih organizacija civilnog društva u svojim zemljama u primjeni mjerila transparentnosti**. Organizacije koje ispunjavju ove mjerila biće u mogućnosti da koriste oznaku transparentnosti kako bi privukle pažnju na kvalitet u postupanju, upravljanju i djelovanju.

Profesionalizacija romskog civilnog društva u smislu transparentnosti i odgovornosti proces je koji nastoji ispuniti sljedeće specifične ciljeve:

- ✓ Da postanu uzor za druge organizacije u području transparentnosti i odgovornosti u promociji pozitivnih vrijednosti i koristeći svoju stručnost za podršku drugima
- ✓ Da se unaprijedi efikasnost organizacija civilnog društva kroz uspostavljanje jasnih struktura

- ✓ Da se poveća uticaj rada OCD-a osiguravajući pozitivne promjene i postižući dugoročne pozitivne rezultate
- ✓ Da jačaju kapacitetet za rješavanje pitanja prava Roma;
- ✓ Da postanu ravnopravni partneri s institucijama
- ✓ Da uspostave bolju vezu sa zajednicom i osnovnim nivoima organizovanja
- ✓ Da bi se osigurala veća održivost organizacija civilnog društva
- ✓ Da bi se podržalo prikupljanju sredstava
- ✓ Da bi se stvorili uslovi za uporedivost organizacija civilnog društva
- ✓ Da se osigura sigurnost kroz usklađivanje sa domaćim zakonodavstvom

Naposljetku, ispunjavanje mjerila transparentnosti znači ne samo biti u stanju pokazati da Romske i pro-Romske organizacije civilnog društva imaju vrlo ozbiljan stav prema ovom pitanju, nego takođe znači i **da imaju pravo da isto zahtjevaju i od ostalih aktera.**

Svjesni smo izazova sa kojima se novoosnovane i bazične organizacije mogu susresti u primjeni mjerila, kao što su složenost lokalne politike ili nedostatak ljudskih resursa. Zato ovaj set mjerila ukazuje na načine kojima bi trebalo upravljati organizacijama civilnog društva i usmjeren je na primjenjiva mjerila u sljedećim oblastima:

- 1) upravljanje,
- 2) finansijsko upravljanje i
- 3) učinak.

OSNOVNE VRIJEDNOSTI

Organizacije civilnog društva treba da **priznaju standard da su svi ljudi rođeni slobodni i ravnopravni u dostojanstvu**. Treba biti **senzibilisana za moralne vrijednosti, religije, običaje, tradicije i kulturu zajednica koje služe**. Organizacija civilnog društva **ne bi smjela kršiti ljudska prava**. Trebale bi biti iskrene u radu sa ljudima koje žele osnažiti, prema donatorima, osoblju, članovima i partnerima, institucijama vlasti i opštoj javnosti; ne smije imati skrivene namjere i **mora poštovati zakone**. Organizacija civilnog društva **treba biti odgovorna** prema svom osoblju, partnerima, članstvu, ali i široj javnosti.

Čak i najiskreniji organizacije civilnog društva mogu imati koristi od mjerila transparentnosti zbog svojih **systemski utvrđenih prihvatljivih standarda i etičkih praksi**. Mjerila pružaju osnovu za etičku provjeru, a također služe kao primjer i dokaz važnost ozbiljnog shvatanja **održavanja visokih standarda**. Takva mjerila mogu također pomoći raznim akterima bitinim za postizanje vizije i misije organizacije u prepoznavanju i izbjegavanju neodgovornih organizacija.

Održivi napredak, mir i pravda zahtijevaju da sve organizacije pridonose opštem dobru. Dakle, organizacije civilnog društva trebale bi postići ravnotežu između razvoja svojih kapacitetat i usluga koje pružaju drugima. Osnovne karakterstike svake organizacije civilnog društva prema samom njihovom biću su da su **to neprofitne, nevladine i politički nezavisne** organizacije.

MJERILA UPRAVLJANJA

Efikasna upravljačka struktura i snažno, aktivno i predano upravljačko tijelo ključni su za sposobnost organizacije da postigne svoju misiju i ciljeve.

Struktura upravljanja trebala bi da oslikava osnovne vrijednosti i misije organizacije. Upravno tijelo ima krajnju odgovornost za sve aktivnosti i resurse organizacije. U ovu odgovornost spada i uspostavljanje smjernica rada, počevši od izjave o misiji organizacije. Upravno tijelo također određuje aktivnosti organizacije i prati njihovu usklađenost sa misijom. Ono je nosilac odgovornosti za pronalaženje i primjereno angažovanje ljudskih i finansijskih resursa za obavljanje misije organizacije, održavanje organizacije te nadgledanje primjene zakonskih propisa. U ciju poštovanja mjerila transparentnosti u vezi upravljanja organizacije moraju stvoriti i ostvariti sljedeće uslove:

Jasna struktura tjela koja donose odluke sa definisanim odgovornostim

Jasna pravila postupanja za tjela koja donose odluke

Redovni izbori upravljačkih tjela od strane skupštine (ukoliko nije u pitanju neka druga zvanična organizaciona struktura, npr. fondacija)

Upravljačka struktura oslobođena od tokenizma², nepotizma i sukoba interesa

² TOKENIZAM je praksa davanja utiska o poštenom postupku i o uključivanju raznovrsnih ljudi i pitanja u svoj djelokrug, dok u stvarnosti nije tako.

Smisleno učešće ciljnih grupa u odlučivanju (najmanje jedan predstavnik ciljne grupe mora biti zastupljen u upravljačkim tijelima.)

Jednako učešće žena i predstavnika mladih kao i dobna ravnoteža u organima koja donose odluke; geografska predstavljenost ukoliko je primjenjivo.

Procedure za nominovanje pojedinaca koji će biti dio upravljačkih tijela poznate članovima i drugim relevantnim stranama.

Jasna izjava o misiji odobrena od strane upravljačkih organa periodično preispitana da bi se ustanovilo zašto organizacija civilnog društva postoji i šta želi da postigne.

Demokratska uprava (ne-autoritarana, ravnopravno uzimanje u obzir mišljenja saradnika, unutrašnji sistem glasanja itd.)

Savjetodavno/ otvoreno liderstvo (povjerenje i skromnost da se odustane od potrebe za kontrolisanjem i na taj način inspirisati ljude da postignu svoj cilj)

Višegodišnji ili godišnji strateški plan rada usvojen od strane članstva usmjeren ka ispunjavanju misije organizacije i sistem praćenja ostvarenja misije.

Kodeks ponašanja i politika zaštite djece (da ih potpišu svi članovi osoblja /volonteri).

Opis poslova i procedure za mjerenje učinka osoblja.

MJERILA ZA UPRAVLJANJE FINANSIJAMA

Organizacije civilnog društva trebaju imati odgovarajuće finansijske procedure kako bi uvjerali sve partnere i širu javnost da je ulaganje u organizaciju sigurno. Organizacije trebaju uspostaviti interne finansijske procedure, pažljivo voditi finansijske podatke i učiniti finansijske izvještaje dostupnim javnosti. One bi također trebale periodično revidirati finansijske podatke. Da bi se ispunili mjerila transparentnosti u pogledu finansijskog upravljanja, organizacije moraju stvoriti uslove i ostvariti sljedeće:

Iskorištavanje resursa na efikasan i efektivan način ka ispunjenju naznačene svrhe.

Odgovorno upravljanje resursima kako bi se dostigao cilj organizacije i da bi se služilo javnom dobru.

Uzdržavanje od korištenja nelegalnih izvora, sredstva od kompanija za koje zasigurno znate da su nefer, kompanija koje koriste dječiji rad i slično.

Suzdržavanje od zloupotrebe javnih sredstava (sva javna sredstva moraju se tretirati kao javno dobro); i suprotstavljanje korupciji, mitu i ostalim finansijskim nepravilnostima.

Ne trošiti više od 35% sredstava na interne potrebe (što znači trošiti najmanje 65% ukupnih troškova na programske aktivnosti, a idealno bi bilo trošiti više od 80% za ovu namjenu.)

Otkriti izvore finansiranja - objaviti ko su donatori organizacije, otkriti iznose koji su utrošeni za lobiranje prema javnim vlastima (ukoliko je primjenjivo).

Objaviti godišnji finansijski izvještaj.

Poštovati nacionalno zakonodavstvo i rokove (računovodstvo, poreske prijave, uslovi za ugovaranje angažovanja osoblja i volontera, itd.)

Finansijske odluke onog koji upravlja ili blagajnika ne donose se nezavisno od upravljačkih organa.

Unutrašnja pravila za plaćanje, tj. Ustanovljavanje sistema za palaćanja i druge finansijske i administrativne politike.

Sistem nadgledanja poslovnih knjiga od strane upravnog odbora i /ili odobrenje od skupštine organizacije.

Godišnja spoljna finansijska revizija, ukoliko je moguće.

Redovno ažuriranje poslovnih knjiga kako bi finansijska situacija mogla da bude na raspolaganju po potrebi.

MJERILA PROCJENE UČINKA

Predan i odgovorno osoblje od vitalne je važnosti za uspjeh organizacije civilnog društva. Potrebno je tražiti kvalifikovano osoblje, pružiti im odgovarajuću obuku i nadzor, tretirati ih pošteno i pravedno, te im pružiti putove za individualni rast i razvoj. S druge strane, organizacija civilnog društva trebala bi očekivati da zaposlenici i volonteri zadrže najviše standarde profesionalnog ponašanja, odgovorno koriste informacije i resurse i izbjegavaju sukobe interesa. Da bi se ispunili mjerila transparentnosti u pogledu učinkovitosti, organizacije moraju stvoriti uvjete i aktualizirati sljedeće:

Aktivnosti u skladu sa misijom organizacije.

Periodični kritički pregled aktivnosti kako bi se utvrdila njihova bitnost za ispunjenje misije, njihova efikasnost i efektivnost, kao i vrijednost programa .

Donošenje odluka koje su na koje mogu da doprinesu davanju povratne informacije od pripadnika ciljne grupe/ osoba na koje rad organizacije ima uticaj, partnera, volontera i osoblja.

Djeljenje znanja i razmjena sa akterima bitinim za postizanje vizije i misije organizacije.

Redovno tražiti povratnu informaciju o aktivnostima od svih partnera.

Usmjeravanje aktivnosti na korjenite uzroke problema na kojima organizacija radi i zagovaranje za suštinske promjene.

Redovno promovisati viziju, misiju i strateške ciljeve kako unutar organizacije tako i spoljnim partnerima i akterima bitnim za postizanje vizije i misije organizacije

Vidljivost aktivnosti i rezultata (preko internet stranice, biltena, letak, i slično).

Značajano učešće ciljne grupe na svim nivoima (rad usmjeren ka ljudima i partnerstva zasnovana na poštovanju).

Obezbjediti kanale komunikacije kako bi javnost mogla da dobije informacije o radu organizacije.

Ulaganje u osoblje i volontere kako bi se razvio njihov pun potencijal i da bi se dostigli ciljevi organizacije tako što će im se obezbediti trening, osigurati kvalitetno uvođenje novih uposlenika u radne zadatke, te redovni sastanci tima i procjena učinka.

Uvažavanje ekspertize i stručnog znanja odabirom stručnjaka ili stručnih organizacija zasnovano na njihovom znanju i iskustvu, a ne na prijateljstvima i rodbinskim vezama.

Održavanjem etičkih, odnose saradnje sa drugim organizacijama civilnog društva i partnerima kad god je moguće i prikladno radi većeg javnog dobra.

Mjerila transparentnosti su kreirana od strane ERGO mreže uz podršku Međunarodnog fonda Višegrad pod "Zajedničkom inicijativom za osnaživanje romskog civilnog društva na zapadnom Balkanu i Turskoj" i programa "Romi uključeni u društvenu Europu" zajedno sa sljedećim partnerskim organizacijama:

Slovo21 – Češka Republika

Roma Advocacy and Research Centre - Slovačka

Autonomia Foundation – Mađarska

Roma Active Albania

OTAHARIN – Bosna i Hercegovina

RROMA – Makedonija

Mladi Romi – Crna Gora

Zero Discrimination - Turska

Ova je publikacija je finansijski podržana od Programa Evropske unije za zapošljavanje i Socijalna inovacije "EaSI" (2014-2020).

Više informacija potražite na:

<http://ec.europa.eu/social/easi>

Sadržaj ove publikacije isključivo je odgovornost ERGO mreže i ni na koji se način se ne može uzeti u obzir kao stav Evropske unije. Komisija nije odgovorna za bilo kakvu upotrebu podataka koji sadrži ova publikacija.

Uz finansijsku podršku iz Međunarodnog Višegradskog fonda:

<https://www.visegradfund.org/>.

